

**Oponentský posudek
na diplomovou práci Jevgenije Adamové
Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na základě české,
litevské a ruské frazeologie.**

Diplomová práce Jevgenije Adamové se věnuje poměrně úzkému a málo probádanému tématu v lingvistice – kolorativům; navíc kolorativům ve frazeologii, což v sobě tají dodatečná úskalí. Jde totiž o to, že různé národy vnímají symboliku barev ne vždy totožně; dokonce i v rámci jednoho národa se ta symbolika může lišit v závislosti na historické etapě rozvoje společnosti, sféře používání a jiných faktorech. Barva ovlivňuje psychiku člověka, stimuluje chování lidí, vyvolává určité asociace. To všechno působí na duchovní život společnosti a odráží se v jazyce, ve folkloru, v umění, literatuře. Kultura každého národa tradičně formovala svou představu o národních barvách, které byly spojeny s přírodními podmínkami, zvyky, temperamentem národa, etickými normami, sociální hierarchií, majoritním náboženstvím. Můžeme proto říct, že barevná symbolika odráží obraz světa každého národa. To, že se autorka věnuje otázce barev v kontextu frazeologie, přináší další úkoly k řešení: přenesený význam, často nejasná konotace, velký výskyt archaizmů ve struktuře frazeologického výrazu atd. Navíc si diplomantka zvolila porovnání těchto dostatečně obtížných frazeologických jednotek rovnou ve třech jazycích – v češtině, litevštině a ruštině.

Práce se skládá ze dvou kapitol, teoretické a praktické. Jako přílohy předkládá autorka dva slovníčky: frekvenční a tematický frazeologický srovnávací česko-rusko-litevský.

Teoretická část se zabývá otázkou sémantické struktury frazeologických jednotek, autorka se opírá o výzkumy známého českého frazeologa prof. F. Čermáka a za základ v této otázce přijímá jeho názor na problematiku a řadu jeho definic. Pak se věnuje otázce Národních jazykových korpusů, na základě kterých pracovala, kde porovnává jejich strukturu, vysvětluje jejich specifika a svou metodu výběru frazeologismů.

Praktická část popisuje jednotlivé frazeologizmy ve všech třech jazycích.

Ke kladným stránkám práce bych zařadila dva slovníky, respektive jejich obsahovou část, ne ovšem zpracování. O tom se však zmíním později.

1. Teoretická část diplomové práce se částečně objevuje již v předmluvě, kde je vidět snaha nastínit problém, jemuž se diplomantka chce věnovat. Pak o tom pojednává v kapitole Vymezení pojmů a v podkapitole Frazémy a idiomy. Údaje, které však uvádí, jsou velmi krátké, neúplné a heslovité, nejedná se o souvislý text, nýbrž o útržky informací a definic, navíc s velmi nepřehlednou citací (str. 9, 10, 12). Stačí zmínit, že teorii jsou věnovány necelé dvě stránky. Autorka de facto vůbec nepopisuje podstatu problému, nevěnuje se ani synchronní, ani diachronní stránce problematiky, neopírá se o žádnou literaturu, ať už o primární nebo o sekundární. Její sentence často skreslují myšlenku jediného vědce, na kterého se

odvolává v teoretické části (prof. F. Čermáka), protože místo přesného citování volně vykládá přibližný obsah jeho děl.

2. Za velmi nešťastný považují také autorkou zvolený název frazeologizmů, kterým se diplomantka věnuje, nazývá je *frazeologizmy s elementem barvy* (str. 9, 14 aj.), *FJ s komponentou růžové barvy* (str. 42) nebo *frazeologizmy s barevným komponentem* (str. LXIII). Tyto názvy používá téměř všude, i když ve dvou místech píše, že v evropské a ruské vědecké terminologii existují přesnější označení těchto jevů – kolorativy. Lze konstatovat, že existuje celá řada jiných vhodnějších názvů, o nichž autorka, vzhledem k počtu a druhu literatury, uvedené v seznamu použité literatury (celkem 16 publikací a 4 články), jen neví.

3. K velkým nedostatkům práce patří také nepřehledně uspořádaný faktický materiál. V plném rozsahu jej vidíme až v příloze, tedy jeho popis v kapitole 3 čtete, aniž si přesně představujeme, o co jde, výběr frazeologizmů v samotné kapitole 3 se jeví jako náhodný a neuspořádaný. U frazeologizmů nejsou označeny jejich významy, což je v dané problematice velmi podstatné, protože často bývají nejednoznačné, o čemž se ostatně autorka sama čas od času zmiňuje (str. 22 – bílé zlato, str. 21 – bílá vrána, atd.). Kromě toho to vede k tomu, že autorka chybně vnímá význam některých frazeologizmů, jako např. u dvou jednotek *белые воротнички* и *чернильная душа* a považuje je za synonyma. Nebo FJ *желтый дом* překládá jako nevěstinec, což je chybné.

4. Zásadní nedostatek této práce – téměř stoprocentní absence kontextů, bez kterých dle našeho mínění nejde důkazně mluvit o frazeologické sémantice, což bylo hlavním záměrem práce. Všechna tvrzení autorky jsou neprokazatelná, musíme jí věřit na slovo.

5. Není jasné, proč se diplomantka věnuje výrazům, které nejsou frazeologickými jednotkami, ačkoliv v názvu práce je uvedeno, že analýza se provádí na základě idiomů (*bílé noci* v ruštině a litevštině, *bílé maso* – str. 21, *bílé zlato* v litevštině – str. 22)

6. Problémem je i stylistická úprava textu, setkáváme se tam s výrazy jako “lidi, kteří jsou rozdílnými mluvčími zkoumaných jazyků” (str.9), „chceme přidat svou trošku do mlýna” (str. 10), „projekt litevského korpusu byl ukončen, doufejme, že ne navždy“ (str. 41), „projekt korpusu by se vyplatilo začít od píky“ (str. 41).

7. Velkým překvapením bylo i to, že se v seznamu literatury neobjevila ani jedna práce, která by byla zaměřena přímo na kolorativy. Přitom jsou práce, které se věnují přímo fungování kolorativ jako součásti frazeologických jednotek: Шевцова В.А., 2002, 2003, 2004; Зольникова Ю.В., 2009).

V rámci jiných existujících výzkumů se poukazuje na vliv komponentů s barevným označením na formování sémantiky frazeologizmů, popisují se strukturně-sémantické modely takových FJ a nastiňuje se dokonce i možnost vytvořit jednotný terminologický aparát (Кожемякова Е. А., 2011; Кожинова А. А., Борисевич Е.В., 2004; Кульпина В. Г., 2001). Seznam literatury, jak jsem již uvedla výše, je málo zaměřený na problematiku práce, obsahuje spíše publikace obecně o frazeologii (9 frazeologických slovníků). Autorka neuvádí

publikace žádného zahraničního odborníka na frazeologii (figuruje pouze jméno prof. Čermáka a prof. Čechové, která se o frazeologii zajímá okrajově), v čemž tkví dle našeho názoru její chabá orientace v základech zkoumané oblasti.

8. Nelogickým dle našeho mínění se jeví zařazení do frekvenčního slovníku řady FJ, která neobsahuje komponenty-kolorativy: zlomená lilie, zvadlá lilie, jasná chvílka, mít čerstvou hlavu (str. IV), nalomená lilie, pít kořalku jako vodu (str. III), nešťastný den, smolný den (str. V), v plném lesku (str. XII), на свежую голову, в глазах мутиться (str. XV), до зари, до самого утра (LXVII).

9. Nejde opominout i celkový objem práce, který činí celkem 34 stran, připomínám, že jde o diplomovou práci.

10. Kromě výše uvedených zásadních nedostatků bych se mohla zmínit o celé řadě nepřesností, stylistických prohřešků nebo menších chyb a překlepů (str. 8, 14, 22, 29, 31, 41, 42, I, LXV, LXVI, LXVII aj.). Sem bych zařadila i relativně svérázné číslování přílohy, kde Adamová z nejasných důvodů přechází z arabských číslic na římské.

Diplomová práce Jevgenije Adamové má zajímavé téma a velký faktický materiál. Občas se vyskytují zajímavé postřehy v praktické části. Jinými parametry však neodpovídá nárokům, kladeným na diplomovou práci. Z tohoto důvodu nedoporučuji tuto práci k obhajobě.

V Praze dne 05.09.2017

PhDr. Natálie Rajnochová, Ph.D.